לא שנא הכי ולא שנא הכי. כלומר כניסתן דקרנות אי בעי למימר נמי באמה בת חמש לא איכפת לן כיון דכניסת יסוד באמה בת שש לא פש ליה בין קרן לקרן אלא כ"ו ואורבעה טפחים שתים מכניסה דסודב ושתים מכניסה דקרנות וכיון דלא הוי אמה לא משיב לה: **חמשין וחמניא.** דכולן אמותיו היו בנות ו' חוץ משתי אמותיו (ו) מן הרצפה ועד היסוד ואמה גודה של קרן: **דיקא נמי.** דמיקי האמה גודה ורוחב כניסה מדקרי להאי חיק האמה ולהאי אמה רוחב ושני בדיבוריה: **השולחן ארכו י"ב.** שמעינן ליה לר' מאיר דאמר לעיל [לז.] כל האמות היו בדיבוריות אלא בעינן שתים עשרה אמות בשולחן ארכו ורוחבו בשל שלמה: **ומדקרי ליה ביבוריות מכלל דאיכא דנפישא מינה.** בתמיה: **שפי אמות.** מקלות היו שם שבהן מודדין האמות והן (ז)[לרכן] אמה: **בשולן הבירה.** אחד אחד היה בנוי על שער המזרחי של עזרה ומצוייר בתבנית שולן הבירה: **של משה.** בת ששה: **כדי שיהו אומנין נוטלין בקטנה.** שהיה גוזר מתנה עם האומנין כך וכך אמות בין תבנו לבדל הבית בכך וכך דמים באמה של משה ומחזירין לו לאמדא אמה גדולה שיתירה עליה אלבע כדי שיוסיפו על תבנה משלהם שלא יפחתו ונמצאו נהנים מן ההקדש יותר ממה שעשו ונתן לידי מעילה: **ותדא לדהכא ולכספא.** כשמתנין (ו) לורפי זהב לעשות טבלא בת חמש או בת עשר באמה של משה עושין אותה למדת האמה היתרה עליה אלבע אלא אלבע ולא באותה שיתירה עליה אלבע לפי שאומנות יקרה היא ואין טוב להפסידן כל כך: **לורה.** מצוירת: **כדי שידעו.** וילאו מהיכן באו ויתנו הוצאה למלכות) שהוליאם משם: **שהא אימת מלכות.** פרס עליהם ולא ימרדו בהם: **ואילו לדידיה לא אמר ליה.** ומרב אלי והשתמות לי ואע"ג דמסקנא הכי הוה ויקם פרעה לילה [שמות יב]: **וירץ לפני אחאב.** אליהו (ב) ז) לפני אחאב שהיה רוכב על סוסו משום כבודו שאין דרך מלכים ללכת יחידי: **ועלהו לתרופה.** גבי מעיין שעתיד לצאת מבית קדשי הקדשים קאי. ועל (ג) שפת הנהר יעלה מזה ומזה כל [עץ] (עלה) מאכל והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה. ואילו לדידיה בפלוגתא דרב חסדא ורב יצחק נקט לה הכא וקדרים שלמעלה. פה אלמים שכל אלם האוכל ממנו נרפא: **פה שלמעה.** פה רחם של עקרות: מזקיה ובר קפרא ח] מפרשא מילתייהו טפי והיא היא: **ואילו נאמר שתים מערכות שש המערכה ולא נאמר שתים עשרה:** הייתי אומר שלש של שש. דשתים מערכות הרי תרין שש המערכה הוי מערכה אלישית. ובספרים דכתב בהו שלש של שלש הכי משמע אילו לא נאמר שתים עשרה אלא שתים מערכות שש הוי משמע (ט) שתים מערכות של [יא] שלש ואם תרצה להוסיף אלישית מערכות המערכה על השולחן הייתי אומר שלש של ד' ד': **והא בעינן ונפה טל.** המערכה לבונה וכי יהיב לה על השביעית איכא מצילה: פרוכת מחילה הוא וקרי ליה על: (ט)**כל הכלים.** כגון שלמות אוהלו (י) לאוהלו של בית המזבח למערב: **כך היה מונח.** בפותיא דארון קיימי כדלמרינן לקמן [ע"כ:]: **ובדיו מגלן.** דממזרח למערב: (יא) **בפרוכת.** פרוכת היתה פרוסה בפתח בית קדשי קדשים לגיעות בעלמא ולא משום מחילה דהא אמה טרקסין הוא אמה בתקדש ראשון. (יב)וכ"ת לוקמה במקדש ב' דהוי פרוכת (יב) דבמקדש שני לא הוה ארון ובדיו דאשכיחו הגו במקדש ראשון (נב:) ועוד דקרא במקדש ראשון כתיב: (יג)**דוחקין וכולעין בפרוכת.** לפי שהיה ארון כנגד הפתח דכתמרי' בגמרא (דף י:) ארון שעשה משה כשמונה בדביר היה לו עשר אמות ריוח ממנו לכותל לכל לד והדביר היה עשרים על עשרים ומקום ארון אינו ממעטו בדביר דבנס היה עומד אלמא באמצע הדביר קאי והפתח נמי היה באמצע בכותל מזרחי והיו הבדיס בולטין בפרוכת שבפתח: כמין

לא שנא הכי ולא שנא הכי מזבח כמה הוי חמשין ותמניא פלגיה דמזבח כמה הוי עשרין ותשעה מקרנות ועד סובב כמה הוו עשרין ותלתא כמה בציר לפלגיה דמזבח שיתא ותנן אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה דיקא נמי דכתיב חיק האמה ואמה רוחב שמע מינה **וכמה אמה בינונית** אמר ר' יוחנן ששה טפחים אמר רבי יוסי בר אבין אף אנן נמי תנינא רבי מאיר אומר השלחן ארכו שנים עשר ורחבו ששה מכלל (ח) דהויא אמה דנפישא מינה אין (ט) והא תנן (ט)שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית יתירה על של משה חצי אצבע שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה (א)כדי שיהו האומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ותרתי למה לי חדא לכספא ודהבא וחדא לבנייגא תנן התם (ב)שער המזרח עליו שושן הבירה צורה מאי טעמא רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר כדי שידעו מהיכן באו וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהן (ג)א"ר יגאי לעולם תהא אימת מלכות עליך שנא' [1]וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליך ואחרי כן אצא ויצא מעם פרעה בחרי אף: שמות יא ח [2]ויד יי היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב עד באכה יזרעאלה: מלכים א יח מו [3]ועלהו לתרופה רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר להתיר פה שלמעלה וחד אמר להתיר פה שלמטה (ד)איתמר חזקיה אמר להתיר פה אלמים בר קפרא אמר להתיר פה עקרות תנו רבנן אילו נאמר [4]ולקחת סלת ואפית אותה שתים עשרה חלות ושמת אותם שתים מערכות ולא נאמר שש הייתי אומר אחת של ארבע ואחת של שמונה לכך נאמר שש ואילו נאמר שתים מערכות שש המערכה ולא נאמר שתים עשרה הייתי אומר שלש של שש שש לכך נאמר שתים עשרה ואילו נאמר שתים עשרה חלות ומערכות ולא נאמר שתים ושש הייתי אומר שלשה של ארבע ארבע (ה) לכך נאמר שתים ושש הא עד שלא יאמרו ג' מקראות הללו לא למדנו הא [5]כיצד נותן שתים מערכות של שש שש ואם נתן אחת של ארבע ואחת של שמונה לא יצא שתים של שבע שבע רבי אומר רואין את העליונה כאילו אינה והא בעינן [5]ונתת על אמר ליה רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא (ו)רבי לטעמיה דאמר על בסמוך דתניא רבי אומר ונתת על המערכת לבונה זכה על [5]בסמוך אתה אומר על בסמוך או אינו אלא על ממש בשהוא אומר [6]וסכות על הארון את הפרוכת הוי אומר על בסמוך: כל הכלים שבמקדש וכו': תנו רבנן [7]כל הכלים שבמקדש ארכן לארכו של בית חוץ מארון שארכו לרחבו של בית וכך היה מונח וכך היה בדיו מונחין מאי קאמר הכי קאמר כך היה מונח (ז) מדבדיו כך היה מונחין ובדיו מגלן (ח)דתניא [7]ויאריכו הבדים יכול לא היו נוגעין בפרוכת תלמוד לומר ויראו אי ויראו יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין (ט) תלמוד לומר [7]לא יראו החוצה הא כיצד דוחקין

שלא יבואו לידי מעילה. אלא דוקא להקדש שזה מנה שחיללו על שזה פרוטה ממולג אלא שלא היו רוצים ליהנות משל הקדש: **חדא לכספא ודהבא.** אותה של קרן מזרחית לפוגית וסימנך (לעיל לז) מלפון זהב יאתה: **אחת** של ארבע ואחת של שמונה. מדא נקט והוא הדין בענין אחר: **רואין** אותו כאילו אינו. תימה הא אין שולחן מקדש יותר מי"ב טפחים ואמאי בזיכין למעלה מי"ב וי"ל כגון דמסקא ליה לשביעי עד שהוא בתוך הששי ומיירי שעשאו באותו ענין שיכול לשקע בתוכו: דוחקין

אצבע שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה (א)כדי שיהו האומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ותרתי למה לי חדא לכספא ודהבא וחדא לבנייגא תנן התם (ב)שער המזרח עליו שושן הבירה צורה מאי טעמא רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר כדי שידעו מהיכן באו וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהן (ג)א"ר יגאי לעולם תהא אימת מלכות עליך שנא' [1]וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליך ואחרי כן אצא ויצא מעם פרעה בחרי אף: שמות יא ח [2]ויד יי היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב עד באכה יזרעאלה: [3]ועלהו לתרופה רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר להתיר פה שלמעלה וחד אמר להתיר פה שלמטה (ד)איתמר חזקיה אמר להתיר פה אלמים בר קפרא אמר להתיר פה עקרות תנו רבנן אילו נאמר [4]ולקחת סלת ואפית אותה שתים עשרה חלות ושמת אותם שתים מערכות ולא נאמר שש הייתי אומר אחת של ארבע ואחת של שמונה לכך נאמר שש ואילו נאמר שתים מערכות שש המערכה ולא נאמר שתים עשרה הייתי אומר שלש של שש שש לכך נאמר שתים עשרה ואילו נאמר שתים עשרה חלות ומערכות ולא נאמר שתים ושש הייתי אומר שלשה של ארבע ארבע (ה) לכך נאמר שתים ושש הא עד שלא יאמרו ג' מקראות הללו לא למדנו הא [5]כיצד נותן שתים מערכות של שש שש ואם נתן אחת של ארבע ואחת של שמונה לא יצא שתים של שבע שבע רבי אומר רואין את העליונה כאילו אינה והא בעינן [5]ונתת על אמר ליה רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא (ו)רבי לטעמיה דאמר על בסמוך דתניא רבי אומר ונתת על המערכת לבונה זכה על [5]בסמוך אתה אומר על בסמוך או אינו אלא על ממש בשהוא אומר [6]וסכות על הארון את הפרוכת הוי אומר על בסמוך: כל הכלים שבמקדש וכו': תנו רבנן [7]כל הכלים שבמקדש ארכן לארכו של בית חוץ מארון שארכו לרחבו של בית וכך היה מונח וכך היה בדיו מונחין מאי קאמר הכי קאמר כך היה מונח (ז) מדבדיו כך היה מונחין ובדיו מגלן (ח)דתניא [7]ויאריכו הבדים יכול לא היו נוגעין בפרוכת תלמוד לומר ויראו אי ויראו יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין (ט) תלמוד לומר [7]לא יראו החוצה הא כיצד

תורה אור השלם

1. וְיָרְדוּ כָל עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה בְּחָרִי אָף׃ שמות יא ח
2. וְיַד יְיָ הָיְתָה אֶל אֵלִיָּהוּ וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה׃ מלכים א יח מו
3. וְעָלָ֥ה הַבֶּ֖הֶל יַעֲלֶ֑ה עַל שָׂפָ֥ו מִזֶּ֛ה וּמִזֶּ֖ה כָּ֣ל עֵ֑ץ מַאֲכָ֗ל לֹ֤א יָבוֹל֙ עָלֶ֔הוּ וְלֹ֥א יִתֹּ֖ם פִּרְיֹ֑ו לְחָדָשָׁ֗יו יְבַכֵּר֙ כִּ֣י מֵימָ֔יו מִן־ הַמִּקְדָּ֖שׁ הֵ֣מָּה יֹצְאִ֑ים וְהָיָ֥ה פִרְיֹ֛ו לְמַאֲכָ֖ל וְעָלֵ֥הוּ לִתְרוּפָֽה׃
יחזקאל מז יב
4. וְלָקַחְתָּ֣ סֹלֶת֮ וְאָפִיתָ֣ אֹתָ֒הּ שְׁתֵּ֣ים עֶשְׂרֵ֣ה חַלּ֔וֹת שְׁנֵ֥י עֶשְׂרֹנִ֖ים יִהְיֶ֣ה הַחַלָּ֣ה הָאֶחָֽת׃ ויקרא כד ה
5. וְנָתַתָּ֥ עַל הַמַּעֲרֶ֖כֶת לְבֹנָ֣ה זַכָּ֑ה וְהָיְתָ֤ה לַלֶּ֙חֶם֙ לְאַזְכָּרָ֔ה אִשֶּׁ֥ה לַיְיָ׃
ויקרא כד ז
6. וְשַׂמְתָּ֣ שָׁ֗ם אֵ֤ת אָרוֹן֙ הָעֵדֻ֔ת וְסַכֹּ֥ת עַל־ הָאָרֹ֖ן אֵ֥ת הַפָּרֹֽכֶת׃ שמות מ ג
7. וַיַּאֲרִכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ מלכים א ח ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומחמין וכו' משמי אמותיו דהיינו מן הרצפה: (ב) ד"ה ויכן וכו' עליהו רץ לפני: (ג) ד"ה ועלהו למתרופה וכו' ועל המזל יעלה על שפתו מזה: (ד) ד"ה בפרוכת וכו' ליכא למימר הכי דמנקדש:

רבינו גרשום

לא שנא הכי ולא שנא הכי לא שנא בגובהה ולא שנא בכניסה הויא בת ה' ונשתיירו בהכניסה ב' טפחים טפח מיכן וטפח מיכן וכיון דהני ד' דיסוד ודקרנות לא הויא אמתא לא קא חשיב ליה (ולא) במתני' דהמזבח היה וכו' (ולא קרא הארון וגו'): כמה הוי גבוה המזבח חמשין ותמניא דאמה התחתונה בגובהה ואמה דקרנות נמי בגובהה באמה בת ה' דאמר: מקרנות ועד סובב. כ"ג טפחים דאמה דקרנות גבוהה ה'. ומסובב ועד החוט שיתא דהוו אמתא היינו דתנן אם עשאה לעולת העוף למטה מכ"ג אפי' אמה אחת כשירה: דיקא נמי כדאמרן (דאמר) דאמה רוחב כניסה (ולא) וחיק האמה (אלא) בגובהה קאמר כדאמרן: אף אנן נמי תנינא דר' מאיר דאמר כל האמות היו בינונית חוץ מדמזבח דתנן ר' מאיר אמר השלחן וכו': מדקאמר בינונית מכלל דאיכא נפישא מינה. ב' מדות של אמות. ב' קנים: היו בשושן הבירה. זה שער מזרחי שעליו שושן הבירה מצויירת: אחת היתה זקופה באותה לשכה על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן וכו': (ג) בשמתנין עמהן לעשות המלאכה מתנין כך וכך אמות במדה קטנה של ר' והן מחזירין מלאכתן במדה גדולה: ותרתי: יתירות עליה למה לי: חדא. יתירה הקטנה למלאכת כסף וזהב. ויתירה הגדולה של אצבע לבניינא של חומות: כדי שידעו מהיכן באו. שיכירו בניסין שעשה להן הקב"ה שמשם עלו כשנתן להן כורש רשות לעלות ולבנות הבית: שתהא אימת מלכות. שיזכרו שהן משועבדין: חזקיה ובר קפרא מפרשי דרב חסדא ורב יצחק: אילו נאמר שתים מערכות שש המערכה ולא נאמר שתים עשרה הייתי אומר שלש מערכות של שש שש. שתים מערכות שש המערכה זו מערכה שלישית (ד) שלשה לכך נאמר היינו שלש מקראות: והא בעינן על המערכת ממש שלא יהא דבר חוצץ בין הבדיכין ללחם גמור: על בסמוך ע"ג השלחן עצמו באותן שתי טפחי' ואויר שבין הסדרים: מדכך היו בדיו מונחים לאורכו של בית מזרח ומערב ש"מ דארון לרוחבו של בית היה אורכו: ולא היו נוגעין בפרוכת.

(ט) נראה דל"ל כדי שיהו האומנין נוטלין בקטנה כשמתנין עמהם וכו'. (ט) של ששה לכן נאמר שתים עשרה ולפיכך צריך שלשה כל"ל:

מוסף רש"י

שתי אמות. שני מקלות שאדכן אמה (בבורות לט:). בשושן הבירה. יציע שעשוי על שער מזרח ומקרי שושן הבירה (שם מ:). שתי אמות. קני מדה היו בשושן הבירה והוא בית הכנוי על גוזה הסער כדתנן במסכת מדות (פ"ל מ"ג) שער המזרחי ועליו שושן הבירה צורה מצוירת ומפרסיון בגמרא כדי שידעו מהיכן באו (פסחים פו:). נוטלין בקטנה. כשהיו מתנין עם האומנין לעשות כך וכך אמות מגלאכה לבדל הבית, היו מתנין בכל משה והן עושין אמות הגדולה למדת אחת שעושין בשושן הבירה (בבורות מ:). שלא יבואו לידי מעילה. שלא יהנו מן ההקדש, דלפי היו עושין באותה מדה שמתנין שמא יפחתו, דלפי אפסד לגמלס, הלכך מחזירין בגדולה (שם). ותרתי למה לי. כתב פני עם באותה של משה שהיא ו' עפמים (שם). לכספא ודהבא. שמלאכת עוהב היא, מתנין בכל משה ומחזירין לאותה שגדולה היתרה מלי אלבע (שם). לבנייגא. דמומה נוטלין משל משה ומחזירין כאותה שיתרה עליה אלבע (שם). ואילו לדידיה לא קא"ל. וירדת אלי והשתמות לי לאמר וגו' ואע"ג דמסקנא הכי הוה כדמתי (שמות יב). ויקרא למשה בלילה לילה ויאמר קומו וגו' (זבחים קב:). וירץ לפני אחאב. מלאך ביוכר והוא כך לפניו, שהיה אחאב יחידי ולא הוא מלך מעלה. להתיר פה של מעלה. להחיר פה אלמים שיהו מדברים להתיר פה שלמטה. רחם של העקרות דאולות מן הטבלן נפקדות (סנהדרין ק:). איתמר חזקיה. ושיהו כך לגעיל לתרופה (שם). על בסמוך. שיתן הבדיכים של לבונה אלל הסדרים כשהוא אומר על הארון את הפרוכת. לגיכא למימר על ממש דהא פרוכת מחילה היא להבדיל בין הקדש וכין קדש הקדשים הוי אומר על בסמוך. שהיה אלל הארון, הכי ממי על שני הבבדיס על בסמוך (לעיל לב.). וסכות על הארון. על כדכך לגאו על ממש, דהאי מחילה אולי פרוכת ולא היה סכך (תוספה לז.).

שיטה מקובצת

ג) מכלל. דאיכא: ד) אין. דתנן: ג) לכך נאמר שתים ושש. גליון תימה לכתוב שתים עשרה חלות שש המערכת וי"ל דהוי אמינא מערכה אחת של שש ושתים של שלש שלש עכ"ל הגליון: ד) מדכך היו בדיו מונחים ובדיו: ה) ויוצאין. לחוץ: ו) כשמתנין. עם צורפי זהב: ז) אליהו. רץ: ח) מפרשי: ט) של. שש עשה לו א מיי' פ"ח מהל' מעילה הל"ט:
לז ב ג מיי' פ"ב מהל' תמידין ומוספין הל"ב וש"נ מהל' בית הבחירה הל' יד:
לח ד מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל"ב:

דוחקין ובולטין בפרוכת ודומין כמין שני דדי אשה. מעשה גם היה לאהרון בגמלא קדשי הקדשים היה וגלגל לד היה עשר אמות ומקום אהרון אינו מן המדה כדאיתא בפרק קמא דמגילה (דף י:) ואם כן אפילו למאן דאמר שהבדים נשמטים לגד אחד היאך מגיעים עד הפרוכת הא לא היה אורכן עשר אלא ע"י גם האריכו הבדים עד שהיו דוחקין ובולטין וגראין כשני דדי אשה

ט) לחיבתן של ישראל.

מזרח ומערב מונחין. ומתני' דתנן אורכן לאורכו של בית כרכי: **מדכתיב** בנר מערבי **לפני ה'.** נר שני של שתי מזרחיות קרי נר מערבי לדפרישית בפרק כל קרבנות (לעיל ד' פו: ד"ה ממנה) ומתניתין דתמיד (פ"ג מ"ט) דתנא שתי מזרחיות דולקות כרכי דאמר מזרח ומערב מונחין דלמאן דאמר לפון ודרום מונחין אין שייך מזרחיות:

שאמצעי משובח. פי' בקונטר' לענין שנשה שקולאין בתורה דאין פותחין מעשרה פסוקים ואמצעי שקולא אלרבעה משום ועל זה מיימי הך ברייתא התם בפ"ג דמגילה (דף כא:) אגל [קשה] דמיימי [נמי] שאר ברייתות דלאשון ואחרון משובחים לכך נראה דהך [דהכא] מיתני' לגבי שנשה המהלכים בדרך דגדול באמצע בשאמר בפרק אמר להם הממונה (יומא דף נז.) ובמגילה (דף כא:) מייתי לה משום דכיון דמשובח לשאר דברים טוב שיקרא ד' פסוקים: **תרי** דרי הוו. ומיתלי השתא כולהו פירכי דלמאן דאמר לפון ודרום אף על גב דכי יהבינן ממשה

כמין שני דדי אשה. אלמא בדיס ממזרח למערב קיימי לשאן אחד למערב ולשאן אחד למזרח בתוך הפתח. ושמע מינה רוחבו של אהרון ממזרח למערב [1] שהיה אורכו של בית: **תרי גברי באמתא ופלגא.** אי הוו בדיס לאורכו [2] לא היה בין בד לבד אלא ח' אמה ומתאה: **הקרסים שנים נושאי אהרון המקדש שנים.** הקיימו הלויים את המשכן כשהיו רוצים לנסוע עד בואם אלו נושאי האהרון: **וא"ש.** האי מימין ומשמאל דפתח קאמר: **אם כן מצינו.** ממש שולחנות בדרום שהפתח היה באמצע ההיכל בכותל מזרחי ונמצאו ממשה שבשמאל [3] דרך כניסה כולם בדרום: **אלא של משה באמצע מימינו.** בדרומו ומשה משמאלו בצפונו וכולן בצפון ההיכל ולקמן מפרש היכי [4] מנמי: **תני חדא מחצי הבית ולפנים מונחין.** כל השולחנות ואין אחד מהן בחצי מן החיצון לגד הפתח: **למר קא חשיב כו'.** שההיכל שש אמה ארכו כדכתיב (מלכים א' ו) והבית אשר בנה המלך שלמה לה' וגו' ומאותן שש היו עשרים בדביר כדכתיב (שם) ולפני הדביר עשרים אמה וגו' וההיכל ארבעים כדכתיב (שם) ארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל לפני והשולחנות יושבים בעשרים אמה של היכל של גד הדביר מאן דתני משלש הבית חשיב כל השש אמה של דביר ושל היכל ומאן דתני מחצי הבית ולפנים לא חשיב אלא היכל לאודיה: **מזרח ומערב מונחים.** השולחנות דלשאן אחד למזרח ולשאן אחד למערב דהיינו [1] אורכו לאורכו של בית: **מה** במזרח והשלשה במערב: **מדכתיב נגר מערבי לפני ה'.** דכתיב (ויקרא כד) יערוך אותו אהרן וגו' לפני ה' דמשמע אותו לפני ה' ולין אחר לפני ה' אלמא חד הוא דהוי כלפי מערב לגד בית קדשי הקדשים אלמא מזרח ומערב ליה נר מערבי דלי בצפון יא] (כ) לישתכח דכולהו פי הפתילות שוות למערב: **מה אהרן לפון ודרוס.** אורכו לרוחבו של בית כדאמרינן לעיל [ע"א] וכך היה מונח וכך היו בדיו מונחין: **מוץ מחוץ.** מעורה

מ"ט דרבי גמר ממנורה מה מנורה מזרח ומערב אף הני נמי מזרח ומערב ומנורה גופה מגלן מדכתיב בנר מערבי [6] יערוך אותו [אהרן וגו'] לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' ואי סלקא דעתך צפון ודרום כולהו נמי לפני ה' נינהו ור' אלעזר בר' שמעון מאי טעמא גמר מארון מה [8] ארון צפון ודרום אף הני נמי צפון ודרום ורבי נמי ליגמר מארון דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מבפנים ור' אלעזר בר' שמעון ליגמר ממנורה אמר לך [2] מנורה גופה צפון ודרום הוה מנחה (ו) אלא הכתיב יערוך אותו אהרן ובניו דמצדד להו אצדודי [3] דתניא [7] אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות מלמד שהיו מצדדין [3] פניהם כלפי נר אמצעי אמר רבי [7] נתן מכאן שאמצעי משובח בשלמא למ"ד מזרח ומערב היינו דהוו יתיבי עשרה בעשרים אלא למ"ד צפון ודרום י' בכ' היכי הוו יתבי ותו כהנים היכי הוו עיילי ותו מצינו ה' שלחנות בדרום ותו שלחן דמשה היכא מנח לי' [5] וליטעמיך למ"ד מזרח ומערב נמי שלחן דמשה היכא הוה מנח ליה אלא מי סברת חד דרא הוה תרי דרי נינהו

ושולחן שייסה בהיכל: **והכתיב אותו.** דמשמע אחד לפני ה' ותו לא: **מגדד להו אצדודי.** לעולם לפון ודרוס מנחי ולפי' הכי ליכא אלא חד כלפי מערב והיינו אמצעי שפי הפתילה כלפי מערב ושאר הפתילות מגודדות פיהן כלפי האמצעי שג' של גד לפון מגודדות כלפי דרום וג' של גד דרום מגודדות כלפי לפון: **אל מול פני המנורה.** אמצעי עומד על גופה של מנורה והשאר על הקנים ומשמע (ג) [1] קרא [2] אותן שעל הקנים מגודדות כלפי [3] אותה של מערב: **מלבן שבאמצעי משובח.** לגבי שלש שקולין בספר תורה בשני ובחמישי ואמרינן במסכת מגילה (דף כא:) אין פותחין מעשרה פסוקים וקאמר רבי נתן דאמצעי משובח וקולא ארבעה והשאר ג' ג': **היינו דיסבי י'.** עשר שולחנות בעשרים כדאמרן לעיל מחצי הבית ולפנים מונחים וקבלקא דעתך לאשו של זה בגד לאשו של זה קיימי [2] ואיכא למימר אע"ג דאי אפשר שישבו עשר שולחנות של עשרים אמה בעשרים אמה מצומצמות שלא יצאו קצת חוץ לעשרים אמות הפנימיות איכא למימר לא דק כולי האי הא דקתני לעיל מחצי הבית ולפנים: **אלא למאן דאמר לפון ודרוס.** דהיינו לרוחבו של היכל והלא רוחבו אינו אלא עשרים ועשרה שולחנות של עשרים אמה בעשרים אמה היכי יתבי הא אי אפשר לצמצם שלא יהא ריוח מועט בין שולחן לשולחן: **ותו.** אי נמי מצו יתבי נמצא שמילאו את כל רוחב ההיכל וכהנים ביום"כ היכי עיילי לפני ולפנים. אי נמי בכל שבת נכנסין [1] ארבעה כהנים כדקתני במתניתין [2] שנים ליטול שני סדרים הישנים ושנים לסדר שני הסדרים החדשים ועומדים אלו כנגד אלו עפתו של נוטל בגד עפתו של מסדר ואי כל רוחב ההיכל אלא היכי אזלי כהנים הנוטלין באידך גיסא דשולחנות: **ותו מצינו ממשה שולחנות בדרום.** וקרא כתיב (שמות כו) על צלע לפון: **ותו שולחן דמשה.** דאמרן לעיל בגמרא מוגח מו] היכי מוגח: **ולמאן דאמר נמי מזרח ומערב שולחן דמשה היכא מנח.** לישתכח דיתיב הך שלחן כולו בעשרים אמות חיצוניות. והשתא מתרץ לכולהו פירכי: **מי סברת.** בחד דרא הוו יתבי כולהו עשר ראשה של זו בגד ראשה של זו: **בתרי דרי.** הוו יתבי חמשה מיניייהו ראשה של זו בגד ראשה של זו ושל משה אצלן לפניהם ולא בשורתן ושורה אחרת של חמשה אצל אותה של משה ולא בשורתה ואותה ה' ראשה של זו בגד ראשה של זו: למ"ד

לשם א ב מיי' פ"ג מהל' בית הבחירה הל"י"ב:

מ ג מיי' שם הל"י"ח:

תורה אור השלם

1. צְרוֹר הַמֹּר דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדָי יָלִין:
שיר השירים א יג
2. וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֻקִּימוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בֹּאָם:
במדבר י כא
3. וַיַּעַשׂ שֻׁלְחַנוֹת עֲשָׂרָה וַיָּם בַּהֵיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וַחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאול וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה:
דברי הימים ב ד ח
4. וְשַׂמְתָּ אֶת הַשֻּׁלְחָן מֻחוּץ לַפָּרֹכֶת וְאֶת הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תֵּתֵן עַל צֶלַע צָפוֹן:
שמות כו לה
5. וַיַּעַשׂ אֶת מְנֹרוֹת הַזָّהָב עֶשֶׂר כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בַּהֵיכָל חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאול:
דברי הימים ב ד ז
6. מֻחוּץ לַפָּרֹכֶת הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי יְיָ תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: ויקרא כד ג
7. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:
במדבר ח ב

הגהות הב"ח

(ה) גמ' הוס מנחה והכתיב יערוך כל"ל ותיבת אלא נמחק: (ב) רש"י ד"ה מדכתיב נגר וכו' דלי בלפון ודרום לישתכח: (ג) ד"ה אל מול וכו' ומשמע מקרא:

מוסף רש"י

ובולטין בפרוכת. הפסוקה כנגד פתח שבמקדש אמה ערקמין והפתח באמצע אמה ערקסין היה במקדש לשאן (יומא נד:). כמין שני דדי אשה. שבולטין מתחת אלוקה (שם). בצפון ודרום. לאשי שלחנות מן הצפון לדרום היו, ממש בשורה אחת פוגות לאשה של זו לראשה של זו (יומא נא:). אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. למול פני נר שבנוף המנורה שהוא אמצעי היה מלגדל פני שאר הנרות (מגילה כא:).

שיטה מקובצת

ו) ונסעו הקהתים. תרי נושאי תרי הא ארבעה דמצי למימר ונסעו נושאי המשכן והקימו את המשכן עד בוא נושאי הארון הרגמ"ה: ב) תיבות תרי נמי תרי נמחק: ג) השלחן. על (ירך) [צלע] המשכן תימנה: ד) מחצי בית. ע"י הוס' לעיל (דף פו ע"ב): ה) ליה ולמ"ד נמי מזרח ומערב שלחן: ו) למערב. שהוא: ז) לאורכו. של ארון: ח) אלא. כשיעור רוחב הארון והיינו אמתא ופלגא ותרי גברי הנושאים בשני הבדים לא הוי מצי ליכנס הנך שני אנשים בין בד לבד אלא ודאי לאורכו נותנים הבדים והוי אורך הארון בין בד לבד והיינו שתי אמות: ט) שבשמאל. הפתח: י) דהיינו אורכן: יא) בצפון ודרום אישתכח דכולהו נרות דהיינו פי: יב) דאותן שעל: יג) כלפי אותה: יד) קיימי כולהו: טו) היכא מונח:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה דוחקין וכו' לחיבתן של ישראל. עיין מו"ש פ"ב מ"ט דפ"ב ד"ה מוץ:

רבינו גרשום

שמבדיל בין הקדש ובין קודש הקדשים שתלוין ע"ג אמה טרקסין: דילמא לארכו דארון הוי יתבי. ומאי (דאורכו) [דרוחבו] דארון לארכו של בית: [אמר רב יהודה] ליכא למימר הכי דלאורכו של ארון [הוי] דרחבו של ארון היה אמה וחצי ואי הוו בדיו לאורכו תרי גברי שנושאין הבדים באמתא ופלגא לא מסתגי להו תילכך אורך הבדים לרוחבו של ארון: ומנא לן דד' גברי דרו. דלא מסתגי להו אימא חד גברא מצד זה ושני בדיו א' על כתף ימין ואחד על כתף שמאל וכן לצד אחר: לא ס"ד הקדתים תרי נושאי הארון: אלא שלשה בית המנורה הא ד' דמצי למימר ונסעו נושאי המקדש והקימו שנים את המשכן עד בואם נושאי הארון: אלא של משה באמצע וכולן מן שמאל הפתח בצפון: כמשפט תבנית מנורה של משה. גביעים קנים וכפתורים: מאן דאמר משליש בית ולפנים קא חשיב בית קדשי הקדשים והיכל (בהדדי דהוי) שתין אמה ומעשרים ולפנים מפתח ההיכל היו מונחים היינו משליש הבית ולפנים: ומר לא קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל משום הכי אמר מחצי בית ולפנים דהיינו מעשרים אמה ולפנים: מזרח ומערב אמה ומערב דהוי אצדודי לשאר נרות שתין אמה דהוי בפנים: דמצדד להו אצדודי לשאר נרות כולן מחזיריין ראשיהו כלפי נר מערבי והוא לחודיה מכוין לפני ה' ומושה קמגא לפני ה' והוא באמצעיתן: בשלמא למאן דאמר מזרח ומערב שארכן לאורך הבית היינו דיתבי עשר שלחנות בעשרים אמה דהוה להו רוחא לאורכא דביתא דהוה מ' אמה. אלא למאן דאמר מצפון לדרום דאורכן לרחבו של בית הא ליכא מצפון לדרום אלא עשרים ועשרים בעשרים היכי יתבי: ותו כהנים היכי עיילי לבית קדשי הקדשים הא מפסקי שלחנות: שלחן דמשה היכי מנח ליה. באמצע: דלמאן דאמר מזרח ומערב שלחן דמשה היכי מנח ליה אי מנח ליה באמצע הרי יגעו בשליש החיצון: מי סברת דגעו חד דרא הוה מנח להו לשלחנות תרי שורי נינהו חמש כנגד חמש ושל משה בין שתי השורות:

ב) [שקלים פ"ו ה"ג], ג) [יומא נא:], ג) [מגילה כא: ע"ש], ד) [שם פ"ד ה' יומא], ה) מגה הס"ד לא"ה ד"ה מתלי הכתיב. ל"ק, ו) מקבלא דאותן שעב. ל"ק, ז) נ"ל ח' כהנים כו' בתחתים וכ' ליטול ב' בזיכין וכ' לסדר ב' בזיכין, ח) [לקמן לט:], ט) גי' הל"ק בכלאן קודם ד"ה זה ד"ה ומענו הקסמים מרי ומשלי המקדש כו' ואין דבר מקודש יומר מן אהרון וש"מ דבאהרון מיירי הס"ד ולא"ל וכש"ק מוסק כל זה הלישוי וקשה לשנם כל הספרים, י) ל"ק,

מסורת הש"ס

ב) [שקלים פ"ו ה"ג], ג) [יומא נא:], ג) [מגילה כא: ע"ש], ד) [שם פ"ד ה' יומא], ה) מגה הס"ד לא"ה ד"ה מתלי הכתיב. ל"ק, ו) מקבלא דאותן שעב. ל"ק, ז) נ"ל ח' כהנים כו' בתחתים וכ' ליטול ב' בזיכין וכ' לסדר ב' בזיכין, ח) [לקמן לט:], ט) גי' הל"ק בכלאן קודם ד"ה זה ד"ה ומענו הקסמים מרי ומשלי המקדש כו' ואין דבר מקודש יומר מן אהרון וש"מ דבאהרון מיירי הס"ד ולא"ל וכש"ק מוסק כל זה הלישוי וקשה לשנם כל הספרים, י) ל"ק,

מזרח

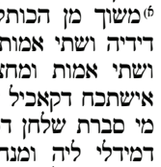

צפון

בשלמא למאן דאמר צפון ודרום שפיר אלא למאן דאמר מזרח ומערב מכדי שלחן כמה [ח] משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה ואמה דידיה ושתי אמות ומחצה דביני ביני ואמה [ט] ושתי אמות ומחצה דביני ביני ואמה דידיה אישתכח דקאכיל שולחן פלגא דאמתא בדרום מי סברת שלחן דמשה בהדייהו הוה יתיב לא דמידלי ליה ומנח ליה ומיתתי להו לדידהו פורתא כתלמיד היושב לפני רבו ת"ר עשרה שלחנות עשה שלמה ולא היו מסדרין אלא על של משה שנאמר [1] ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה שנא' [2] (את) מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב רבי אלעזר בן שמוע אומר על כולם היו מסדרין שנאמר [3] את השולחנות ועליהם לחם הפנים ובבולן היו מדליקין שנאמר [4] את המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור ר' יוסי בר' יהודה אומר לא היו מסדרין אלא על של משה אלא מה אני מקיים ואת השלחנות [ט] אשר עליהם לחם הפנים זהב אלו שלשה שלחנות שהיו במקדש [5] שנים שהיו באולם מבפנים [6] לפתח הבית אחד של כסף ואחד של זהב על של כסף נותן לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו [7] שמעלין בקודש ולא מורידין אחד של זהב בפנים שעליו לחם הפנים תמיד [8] ומנא לן דאין מורידין אמר רבי דאמר קרא [9] ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו ומנלן דמעלין אמר רבי אחא בר יעקב דאמר קרא [10] את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח [11] אשר שברת ושמתם בארון [12] תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון (סימ"ן ביט"ל סר"ח ושכ"ח) אמר ריש לקיש פעמים שביטולה

ולמאן דאמר צפון ודרום שפיר אלא למאן דאמר מזרח ומערב מכדי שלחן כמה [ח] משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה ואמה דידיה ושתי אמות ומחצה דביני ביני ואמה [ט] ושתי אמות ומחצה דביני ביני ואמה דידיה אישתכח דקאכיל שולחן פלגא דאמתא בדרום מי סברת שלחן דמשה בהדייהו הוה יתיב לא דמידלי ליה ומנח ליה ומיתתי להו לדידהו פורתא כתלמיד היושב לפני רבו ת"ר עשרה שלחנות עשה שלמה ולא היו מסדרין אלא על של משה שנאמר [1] ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה שנא' [2] (את) מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב רבי אלעזר בן שמוע אומר על כולם היו מסדרין שנאמר [3] את השולחנות ועליהם לחם הפנים ובבולן היו מדליקין שנאמר [4] את המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור ר' יוסי בר' יהודה אומר לא היו מסדרין אלא על של משה אלא מה אני מקיים ואת השלחנות [ט] אשר עליהם לחם הפנים זהב אלו שלשה שלחנות שהיו במקדש [5] שנים שהיו באולם מבפנים [6] לפתח הבית אחד של כסף ואחד של זהב על של כסף נותן לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו [7] שמעלין בקודש ולא מורידין אחד של זהב בפנים שעליו לחם הפנים תמיד [8] ומנא לן דאין מורידין אמר רבי דאמר קרא [9] ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו ומנלן דמעלין אמר רבי אחא בר יעקב דאמר קרא [10] את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח [11] אשר שברת ושמתם בארון [12] תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון (סימ"ן ביט"ל סר"ח ושכ"ח) אמר ריש לקיש פעמים שביטולה

ממשה רשאה של זו בצד רשאה של זו אי אפשר לומר שולחנות של עשר אמות בעשר אמות אפ"ה [ג] כיון דטפי ליה עפח לא הוי לא משיב והא דתניא בפ' אמר להן הממונה (יומא דף לג:) שולחן בצפון משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה ומנורה בדרום משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה ומזבח ממונע ועומד בתמצע ומשוך קיימא בלפי חוץ משום דכתיב ואת המנורה נכח השולחן דבעינן לחזו אהדדי יש לייסבו אפי' כמ"ד צפון ודרום מונחין ושולחן דמשה קאי אצל שולחנות דשלמה סמוכות לכותל [ד] והא דתניא בפרק הוציאו לו (שם דף לא:) בין המזבח למנורה היה מהלך דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בין שולחן למזבח אע"ג דרבי מאיר סבירא ליה צפון ודרום מונחים כדמסיק התם ניחא דיכול להלך בין שולחן למזבח דשולחנות שלמה קיימי בתרי דרי ושולחן דמשה בין שתי הטורות שתי אמות ומחצה ממנו לטורה המיצונה ושתי אמות ומחצה ממנו לטורה הפנימית ומשוך מכותל לפוני שתי אמות ומחצה והמזבח היה בין שולחן דמשה למנורה דמשה אלא שמשוך קימעא בלפי חוץ ומזבח הזהב היה אמה על אמה ממלא מקום פנוי הרבה שהיה יכול להלך בין המזבח לשולחנות וצריך לייסב הסוגיא דשקלים (דף יא.) דמייתי התם בפרק שלש עשרה שופרות פלוגתא דרבי ור' אלעזר בר שמעון דהכא ומתניית התם [ה] איפכא לרבי אלעזר בר שמעון מזרח ומערב ולרבי צפון ודרום והדר קא אמר מ"ד מזרח ומערב כולן רואין לשירות וגראה דהיינו כר' אלעזר בן שמוע דבמקוד דאמר על כולם היו מסדרים ומאן דאמר צפון ודרום נמצא שולחן בצפון ומנורה בדרום [ו] דוקא על של משה מסדרן פי' כרבי יוסי בר יהודה דבמקוד דעל של שלמה אין יכול לסדר כיון שרשאה השורה סמוכה לכותל לפוני בדוחק והדר קתני השולחן היה נתון מאלי הבית ולפנים משוך מן הקרן שתי אמות ומנורה בדרום ומזבח הזהב היה נתון בתוך הבית חוצץ את הבית מאלי הבית ולפנים משוך קימעא בלפי חוץ וכולהו משלים הבית ולפנים אי אפשר לייסב אותה בריימתא אלא כמ"ד מזרח ומערב מונחים משוך מן הקרן היינו מן הכותל שתי אמות ומחצה היה משוך אלא שדיגב הסופר ומחצה והא דקאמר בריאשה דבריימתא מאלי הבית ובסיפא משלים כדשנינן לעיל דבריאשה לא חשיב בית קדשי הקדשים בהלי היכל ובסיפא קא חשיב בית קדשי הקדשים בהלי היכל: **במה** משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה. כדתניא ביומא פרק אמר להן הממונה (דף לג:) ובקונטרס פירש הטעם שיהיו שני הכהנים הנושאים שני הסדרין יכולין להלך זה בצד זה: **מלמד** שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון. בפרק קמא דבבא בתרא (דף יד.) אמרינן והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועוביין ג' ואם כל אחת בפני עצמה היתה ששה על ששה אי אפשר לייסבן בארון זו אצל זו כ"ד עפחים לארבעתן וארכו של ארון לר"מ חמש עשרה עפחים באמת בת ששה ולר' יהודה י"ב עפחים ומחצה דאמרינן באמה בת חמשה דאמתים ואלו ארכו ול"ל שהיו שברי לוחות תחת השלימות [ז] ובירושלמי דשקלים בפ' י"ג שופרות (ה"א) דתענית ירושלמי והש"ס שלנו נמי דקאמר בב"ב (דף יד.) ארכן ששה ורחבן ששה מלמד למיימר דמיילי בין שתיהן כשהיו זו אצל זו לרחבן והא דקאמר כמה לוחות אוכלות בארון י"ב עפחים היינו בין לוחות ושברי לוחות כשהיו מונחות זו אצל זו [ח] ארכן לארכו של ארון: יכול

משמע דאורכן ששה ורוחבן ששה ומונחות [ט] אורכן לארכו של ארון ויכול לייסב ארבעתן זו אצל זו ברחבן והכי נמי איתא בפרק בתרא דתענית ירושלמי והש"ס שלנו נמי דקאמר בב"ב (דף יד.) ארכן ששה ורחבן ששה מלמד למיימר דמיילי בין שתיהן כשהיו זו אצל זו לרחבן והא דקאמר כמה לוחות אוכלות בארון י"ב עפחים היינו בין לוחות ושברי לוחות כשהיו מונחות זו אצל זו [י] ארכן לארכו של ארון: יכול

ויקם משה את המשכן. אית דמתפרשי שהוא עצמו התחילו להקימו והוא הקימו כלו ולא אחר:

מזרח

צפון

בשלמא למ"ד צפון ודרום שפיר. ב] דלא"ג דלא אפשר יהא מקלת מן השולחן בדרום מערב דאי אפשר לעמה ג] שולחנות של עשר אמות בעשר אמות (ג) אפ"ה ד] ו) דמאי דטפי עפח לא הוי לא חשיב ליה: **אלא למ"ד מזרח ומערב.** ה] הוא הארוך והרוחב מלפון לדרום מכדי שורה הלפונית כמה מרוחקת מכותל לפוני שתי אמות ומחצה שיהו ז] כהנים הנושאים שני סדרים יכולים להלך זה בצד זה כדאמרינן במתני' ח) דשנים היו מסדרין בצד אחת ולהילוך שני בני אדם בעינן שתי אמות ומחצה כדאמרינן לעיל [צח:] גבי בדי ארון (ד) ושלמן רוחב אמה ושתי אמות ומחצה בין שורה לפונית לשלמן של משה ואמה דדיה ושתי אמות ומחצה ביו לשורה דרומית ואמה רוחב השולחנות הרי עשר אמות ומחצה אישתכח דקאכיל פלגא באמתא דדרומי ט). אכל תפש. ולמ"ד צפון ודרום ליכא למיפרך הכי לדידיה הוי רוחבו ממזרח למערב ושורה מערבית משוכה מכותל מערבי שתי אמות ומחצה ואמה רוחב דשולחן ושתי אמות ומחצה ביו וכין השלחן של משה כו': ז] **דמשה בהדייהו הוה יתיב.** בחמצע ממש **ומנח ליה.** בחמצע ממש ח) (אמות) הפרשות של שתי אמות ומחצה: **לא דמידלו ליה ומנח ליה כו'.** אלא ט) יהא מונח בין לגד מערב ולאשו מכוון כנגד אויר שבין שתי השורות דהשתא ליכא אלא חדא הפרשה: **בתלמיד היושב לפני רבו.** נמוך הימנו כך אותה של שלמה נמוכין משל משה דבית המקדש היה משופע ולגד מערב י) מגביה יותר: **ומיפתי** יא) **ליה פורפא.** מושיבה לגד מזרח במקום נמוך: **אם השלחן.** לשון יחיד: **על כולן היו מסדרין.** פעמים בזה פעמים בזה: **שנים שהיו באולם מבפנים.** אלא אחת ההיכל אחד של כסף ואחד של זהב. והאי דקרי הכא כסף ובמתניתין [ע"ב] שייש משום דשייש לבן ככסף: **בכניסתו.** כשמגיעין לפתח מניחין אותו עליו ועומדין לפוש: **ועל של זהב ביציאתו.** ושם היה מונח עד שיוקטרו הבזיכין כדקתני מתני' [שם]: **שמעלין בקודש.** כגון בכניסתו מניחו על של כסף וכשמגיע להיכל מסדר על של משה שמצופה זהב הרי עלייה ולא מורידין לכך ביציאתו מניחו על של זהב: **ויקם משה את המשכן וגו'.** מדרישה וסיפיה דקרא נלשון הקמה דאפי' בלאחת הלשון לא חורב שמע מיניה אין מורידין ואי נמי דלא סייעוהו אחיו הכהנים בהקמת העמודים והאדנים ש"מ אין מורידין ליפיך לא נתעסקו בו אחרים. ל"א מעיקרא ויקם משה את המשכן (שמות מ) דהיינו יציעות שבתחילה פורס היציעות ולא הורידן בהקמת העמודים והאדנים אלא אחז היציעות בידו עד שהקיים כולן: **אשר שברת ושמתם בארון.** שיש השברים בארון:

שביטולה

---

1. וְיַעַשׂ שְׁלֹמֹה אֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְיָ אֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֵת הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב:

מלכים א ז מח

2. וּמִקְטְרִים לַיהוָה עוֹלוֹת בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר וּבָעֶרֶב בָּעֶרֶב וְקִטֹּרֶת סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת לֶחֶם עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר וּמְנֹרַת הַזָּהָב וְנֵרֹתֶיהָ לְבָעֵר בָּעֶרֶב בָּעֶרֶב כִּי שֹׁמְרִים אֲנַחְנוּ אֵת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֹתוֹ:

דברי הימים ב יג א

3. וְיַעַשׂ שְׁלֹמֹה אֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים וְאֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֵת הַשֻּׁלְחָנוֹת וַעֲלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים:

דברי הימים ב ד יט

4. וְאֵת הַמְּנֹרוֹת וְנֵרֹתֵיהֶם לְבַעֲרָם כַּמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר:

דברי הימים ב ד כ

5. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וַיָּשֶׂם אֶת קְרָשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיָּקֶם אֶת עַמּוּדָיו:

שמות מ יח

6. אֶת מַחְתּוֹת הַחִטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשֹׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פַחִים צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ כִּי הִקְרִיבוּם לִפְנֵי יְיָ וַיִּקְדָּשׁוּ וַיִּהְיוּ לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

במדבר יז ג

7. וְאֲכַבֵּד עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן:

דברים י ב

רבינו גרשום

בשלמא למאן דאמר אורכו כלפי צפון מדרום הפחח קיימי והוו תרי דרי שפיר דאית להו רווחא סגיא אלא למאן דאמר מזרח ומערב שאורכן לרחבו של בית ורחבן מצפון לדרום מכדי שלחן כמה משוך מן הכותל השורה הסמוכה לכותל צפון שתי אמות ומחצה. לכך משוך כך כדי מקום הילוך שני כהנים זה בצד זה המכניסין עומרין בצפון ופניהם בדרום והמוצ' וכו' ותרי גברי לא מסתגי להו ברווחא אלא בתרי ופלגא. ואמה דידיה. דרחבו של שלחן: ושתי אמות ומחצה שבין שורה הראשונה לשלחן של משה. ואמה דידיה דרחבו של שלחן משה הרי ז' אמות: ושתי אמות ומחצה שבינו לשורה השנית ואמה דידיה. של רחב השלחנות של שורה שני' הרי י' אמות ומחצה: אשתכח דקא אכיל דרא השנית פלגא דאמתא ממחציתו של היכל של צד דרום והוי שלחן בדרום: ומשום הכי קא בעי ב' אמות ומחצה בין כל שורה ושורה כדי שיכול לסדר הלחם באיזה שלחן שירצה: מי סברת דשלחן דמשה בהדייהו בין ב' השורות הוה קאי דקא חשבת דאכיל פלגא דאמה בדרום. לא דמדלי ליה השלחן של משה חוץ מב' השורות למעלה לצד מערבי שכלפי בית קדשי הקדשים היה גבוה הקרקע יותר מן ההיכל ומיתתי להו לדידהו. לב' השורות כלפי מזרח פורתא ומקרבן זו אצל זו שלא יהא ביניהן אלא שתי אמות ומחצה ולא יהו אוכלות בדרום כלל והוי ב' השורות למטה ושלחן של משה למעלה כתלמיד היושב לפני רבו: ועל כולן היו מסדרין. על איזה שירצה: דאמר קרא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמה דידיה וכ' אמות ומאלה דביני ביני ואמה דידיה וב' אמות ומחצה דביני ביני ואמה דידיה אשתכח: (ב) שם מה אני מקיים את השלמנות ועליהם לחם הפנים אלו כל"ל ותיבת אשר ותיבת זהב נמחק: (ג) רש"י ד"ש בשלמא למ"ד צפון וכו' בעשר אמות מ"מ י"ל אפי' טפח: (ד) ד"ה אלא למ"ד מזרח וכו' גבי בדי ארון ואמה דידיה שהיה רוחב אמה ושתי אמות:

מוסף רש"י

משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה. מרוחק מן הכותל לפוני שתי אמות ומאלה, שיעור דרך שני כהנים זה אצל זה המסדרין שתי מערכות של לחם הפנים בשבת, ומצוותו לסדרן ולסלקן יחד ולהכניסה כנגמין שנים מצד זה של שלחן לסלק את המערכה הישנה של לחם הפנים הנים מצד זה לסדר החדשה (יומא לג:). על פתח הבית. אצל פתח ההיכל בכניסתו ולא היו מניחין אותו שם אלא להקאותו שמעלין בקדש דעכשיו מניחו על של שיש ומיד עטאו בהיכל ומסדרו על של זהב של משה, ועל של זהב ביציאתו עד שיוקטרו בזיכין כדקתני לקמן (להלן ע"ב). אשר שברת. קלא יתירה הוא לממכיה לוממתם לדרשה (ב"ב יד:). שברי לוחות מונחים בארון. דכתיב (דברים י) אשר שברת ושמתם בארון, אף השברים עשיה בארון. מחמת אונסו. שאנה לו שנעורר בדוחק מזוזות הזכרו כו לכבדו (ברכות ח:).

שיטה מקובצת

א) ומערב יתבי הכי: ב) שפיר יתבי: ג) לצמצם דחמש [שולחנות]: ד) אפ"ה כיון (דאפילו) [דטפי]: ה) ומערב הוי תיבת הוא בנמחק: ו) שיהו שני: ז) כו' הס"ד ומה"ד מי סברת שלחן דמשה: ח) תיבת אמות נמחק: ט) שלא היה: י) מערב. גבוה: יא) ומיתתי. להו: